

FRED OG FRIHET

nr. 4/2023 | Nyhetsbrev fra IKFF/WILPF Norge

Anything war can do
peace can do better

Militarismen dominerer verden, finnes det håp?

I 1923 ble det laget en fane med påskriften «Militarisme er menneskehetens største forbannelse». Under fanen står sju flotte unge menn. Deres budskap er formulert øverst på fanen: «Død over militarismen».

Hundre år senere, opplever vi at denne forbannelsen dominerer vår verden. FNs generalsekretær António Guterres omtaler krigen i Gaza som en krise for menneskeheten. Ingen kan kjenne seg trygge, sier han, med referanse til krigen, hvor militæret dreper tusener på tusener av sivilbefolkning, som består av 40 % barn og unge.

Ingen kan kjenne seg trygg i en verden med massiv opprustning, og likevel bevilger våre folkevalgte milliarder til våpenproduksjon og krigsøvelser. Militæret er den store norske budsjettvinneren, og nesten ingen stiller spørsmål ved disse prioriteringene.

Å delta i krig var kanskje en gang et ærefullt oppdrag, som ga medaljer og status, særlig for menn. Men kvinner har i generasjoner oppfordret til fredelige løsninger på konflikter. I 1915 var våre formødre samlet i Haag for å protestere: «Vi kvinner, samlet til internasjonal kongres, protesterer mot krigens vanvid og rædsel, mot meningsløse ofre av menneskeliv og ødeleggelser, saa meget som menneskeheten har brukt aarhundrer til at opbygge.»

Mange spør i dagens krigssituasjon; «finnes det håp om fred?» Hvor er fredsbevegelsen? Vi svarer at fredsbevegelsen jobber utrettelig. Vi jobber på mange områder med forskjellige metoder og virkemidler. Fredsbevegelsens virksomhet kjennetegnes av god kontakt og samarbeid mellom organisasjoner. Vi jobber lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Men vårt fredsarbeid er dessverre lite kjent. Selv om vi har relevant erfaring, kompetanse og kan vise til gode resultater, blir fredsbevegelsens innsats sjelden omtalt i massemedia.

Fredsbevegelsen driver i hovedsak arbeidet som dugnadsarbeid. Vår arbeidsinnsats er frivillig og ulønnet. Men det viktige fredsarbeidet krever også økonomiske ressurser. Kanskje hvis vi er heldige, får vi tildelt litt småpenger etter lange byråkratiske søknadsprosesser. Vi drømmer om å få tilført ressurser for å øke vår aktivitet. Tenk om vi kunne få tildelt 0,5 % av militærets budsjett i Norge.

Tenk om den norske regjeringen var nytenkende og opprettet et Fredsdepartement. Norge var først ute med Miljødepartement som har vært en suksess. Et Fredsdepartement som arbeider for å forebygge krig, utvikle og prøve ut nye strategier for konfliktløsning og skape gode rammer for fredskultur. Et slik departement vil garantert også bli en suksess.

Vi opplever nå massedemonstrasjoner mot krig. Ulike organisasjoner i fredsbevegelsen og tusener av kvinner og menn samler seg for å vise sin motstand mot krigens vanvidd og masseødeleggelse. Det gir håp om at vi en dag kan kvitte oss med menneskeheten største forbannelse. FNs generalsekretær António Guterres har vært klar i sin tale: «Krig hører ikke hjemme i det 20 århundre».

• *Hilde Solberg, leder av IKFF Stavanger avdelingen*

Massedemonstrasjoner mot krigen i Gaza

• *Hilde Solberg*

De siste ukene er det gjennomført massedemonstrasjoner mot krigen i Gaza i norske byer og kommuner. Også i Stavanger er det store demonstrasjoner som har fått kjempeoppslutning. IKFF-avdelingen i Stavanger har selvsagt deltatt og støttet følgende paroler: Stopp alle drap på sivile – Stopp blokade og bombing av Gaza – Opphev okkupasjonen – Fritt Palestina – Forsvar folkeretten – Boikott Israel.

Palestinakomiteen i Stavanger har stått som arrangør sammen med lokale organisasjoner og partier som Rødt, Rød Ungdom, SV, Sosialistisk Ungdom, Arbeiderpartiet, Arbeidernes Ungdomsfylking, LO Stavanger, Kvekersamfunnet, Nablusforeningen, Internasjonal kvinneliga for fred og frihet, Muslimsk Råd Rogaland, Kvinnegruppa Ottar, Latin-Amerikagruppene, Colombiakomiteen.

Nablus på Vestbredden er Stavangers vennskapsby

Stavanger og Nablus er vennskapsbyer og har etablert et godt samarbeid på en rekke områder. Det er stor prosjektaktivitet og utveksling av ansatte, studenter og elever på ungdomskoler, universitet, høyskoler og kulturinstitusjoner. Nablusforeningen har vært pådriver i arbeidet. IKFF Stavanger har medlemmer som har vært med i dette samarbeidet. De har besøkt Vestbredden mange ganger og opplevd opptrapping av settlervold og statlig israelsk vold, som har pågått lenge og tiltatt i styrke. I februar 2023 munnet det ut i et massivt angrep på Nablus hvor minst 11 ble drept og 102 såret. Militære kjøretøy banet seg vei inn i de smale gatene i Nablus midt på dagen med mange mennesker ute. Israelske soldater løsnet skudd mot den ubevæpnede menneskemengden.

IKFF protester mot den ulovlige okkupasjonen av Palestina

IKFF har i en årrekke protestert mot den ulovlige okkupasjon av Palestina og prøvd å synliggjøre okkupasjonsmaktens brudd på menneskerettigheter. Sammen med våre partnere i fredsbevegelsen har vi demonstrert, holdt flammende appeller og på andre måter forsøkt å overbevise våre folkevalgte om at denne okkupasjonen er svært ødeleggende for hele menneskeheten. Vi mister vår menneskelighet! På landsmøtet i april 2023 ble det vedtatt en resolusjon som ble sendt til utenriksminister Anniken Huitfeldt. Den hadde overskriften «Israels brutale okkupasjon av Palestina må ta slutt. Hva gjør Norge?»

Utdrag fra resolusjonen

«Det blir stadig mer tydelig at okkupasjonen utvikler seg til annekasjon av land, i strid med folkeretten. Den stadige utvidelsen av kolonier, diskriminering av palestinere, lovløse angrep og fengsling av palestinske sivile, viser Israels vilje til erobring. Hvor er vestlige land i denne 70 år lange okkupasjonen? Israel er i dag en apartheidstat som bryter menneskerettigheter på utallige områder. IKFF ber om svar på hvilke tiltak den norske regjeringen setter inn for å stoppe denne».

Kunst til støtte for Palestinske flyktninger

• *Hilde Solberg*

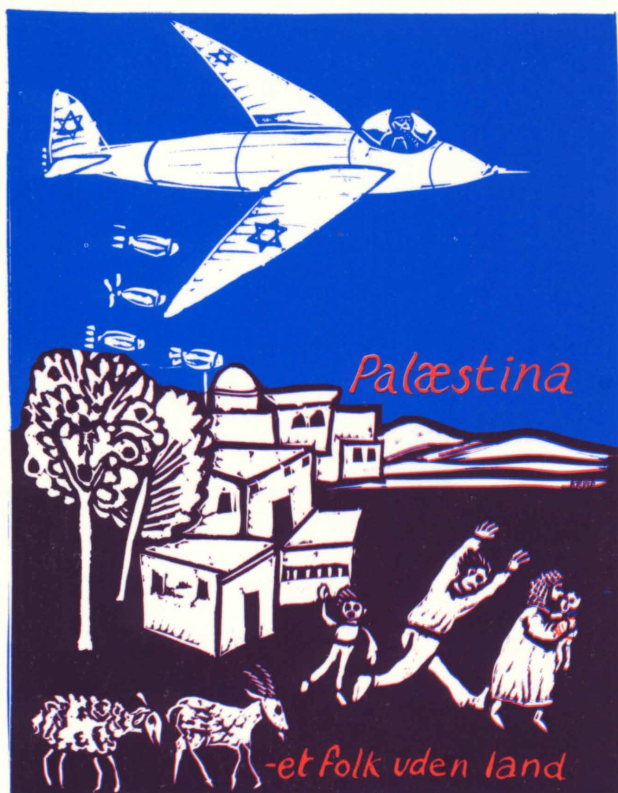
Kunstnere har lang tradisjon for å lage kunst som støtter arbeidet for fred og frihet. Jeg har valgt ut to kunstnere som har bidratt til kunst med fokus på palestinske flyktninger.

Kunstner og forfatter Susan Southby laget på 1940-tallet seks pastellstudier av arabiske drakter fra Midtøsten. Det ble laget fargertrykk av disse akvarellene, men svært få har overlevd på grunn av konflikter. En akvarell viser en arabisk kvinnedrakt fra Safsaf som ble ødelagt i den israelsk-arabiske krigen i 1948. En annen akvarell viser en kvinnedrakt fra området Lake Huleh som ble drenert på 50 tallet for å skaffe nye landområder til boliger. I 1948 ble noen av akvarellene brukt på postkort for å samle inn midler til Palestinian Refugee Relief Fund av FN (UNRWA).

Den danske kunstneren og aktivisten Thomas Kruse lager kraftfulle fredsplakater, som blant annet tematiserer situasjonen for flyktninger. Denne plakaten er et eksempel på Thomas Kruses plakatkunst og viser palestinske mennesker på flukt fra krigens redsler.

Arabisk kvinnedrakt. Foto: Hilde Solberg.

Plakat laget av Thomas Kruse

IKFF reagerer med forferdelse, sinne og sorg på folkemordet på Gaza

Slik begynner uttalelsen landsstyret for IKFF har sendt statsminister Jonas Gahr Støre og utenriksminister Espen Barth Eide. Her bringer vi brevet i sin helhet.

«Med forferdelse, sinne og sorg er en hel verden vitne til folkemord i Gaza. Dag etter dag ruller menneskelig lidelse og død over skjermene og i aviser. Vi kjenner oss bundne på hender og føtter. Dette må stanses.

Internasjonal kvinneliga for fred og frihet, IKFF, er glad for at den norske regjering i FN har stemt for en våpenhvile straks.

Vi er videre glade for at de har stemt for muligheter for å frakte inn hjelp til et hardt prøvet folk. Vi ber regjeringen presse videre på, og særlig på Israel og USA som nøkkelstater i krigen på Gaza.

Hverken Hamas sitt angrep på Israel eller Israels svar kan forsvares. Vi vil peke på at den urett og de overgrep som det palestinske folket gjennom mer enn 70 år har tålt, måtte ende i en katastrofe. For Gaza

var katastrofen et faktum før Hamas angrep.

En verden har vært vitne til kolonialisering av palestinsk land, tapt livsgrunnlag, vilkårlige drap, fengsling av barn og unge, riving av hus og hjem, trakassering, dehumanisering og annen ydmykelse. Verden har sett en annen vei i lang tid. Norge har stadig vist til en fremforhandlet tostatsløsning mens apartheidstaten har fått utvikle seg.

I Gaza har folket vært stuert sammen i et åpent fengsel.

Nå ser verden det verste folkemordet siden staten Israel ble opprettet i kjølvannet av Holocaust. Vestlige land, blant annet Norge, har i mange år støttet Israel. Israelsk aggresjon og ulovlige kolonisering har blitt møtt med bekymring, men aldri sanksjoner og krav.

IKFF mener bombingene må stanses straks, humanitær hjelp må få komme inn, og FN må gis mandat til å finne en overvåket løsning begge parter kan og må akseptere.»

Antirasistisk arbeid i Stavanger

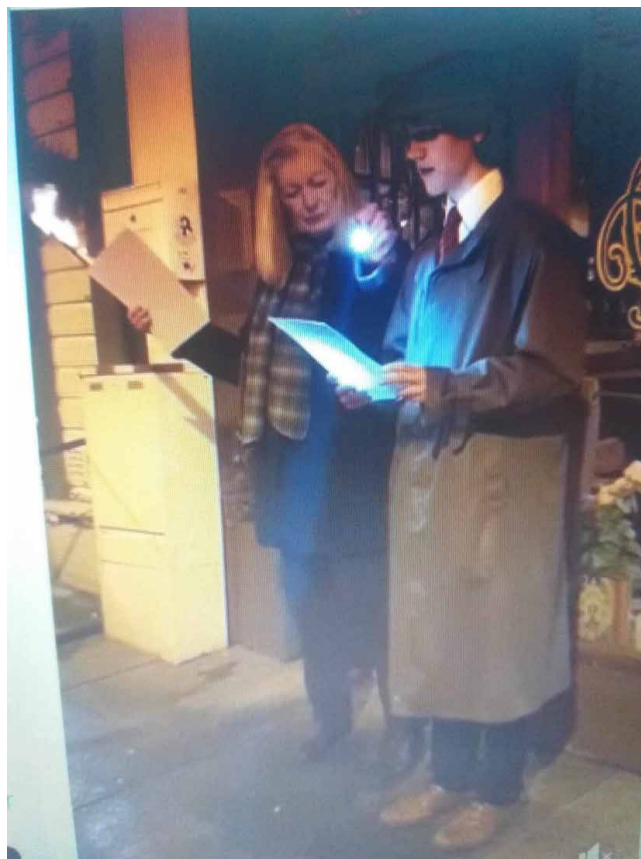
• *Nina Narvestad, leder i Antirasistisk Front*

IKFF Stavanger-avdelingen har i mange år arbeidet mot hat og rasisme. Den viktigste samarbeidspartneren vår i dette arbeidet er Antirasistisk Front. Lederen, Nina Narvestad, forteller her litt om aktiviteten i Stavanger.

Antirasistisk Front er en grasrotorganisasjon som starta for rundt 4 år siden i Stavanger. Vi jobber imot alle former for rasisme. Vi mener det kun er vanlige folk i fellesskap som kan stoppe rasismen. Vårt utgangspunkt er at rasisme ikke har noe med yttringsfrihet å gjøre og er forbudt ifølge FNs rasediskrimineringskonvensjon som Norge skrev under på i 1970 og vår egen straffelov paragraf 185, som forbyr å offentlig fremsette hat mot noen på bakgrunn av religion, hudfarge, seksuell legning eller funksjonshemninger.

Antirasistisk Front arrangerer hvert år Krystallnatta, natten til 9. November 1938, som markerte starten på Holocaust. I år slutta 40 organisasjoner seg til arrangementet, og vi fikk oppslag i Stavanger Aftenblad og på TV VEST. På den internasjonale Holocaustdagen 27. januar 2023 gikk vi i fakkeltog til to av byens snublesteiner. Her leste dramaelever fra Stavanger Katedralskole historiene til personene knyttet til disse snublesteinene. Denne vandringen fikk god tilslutning.

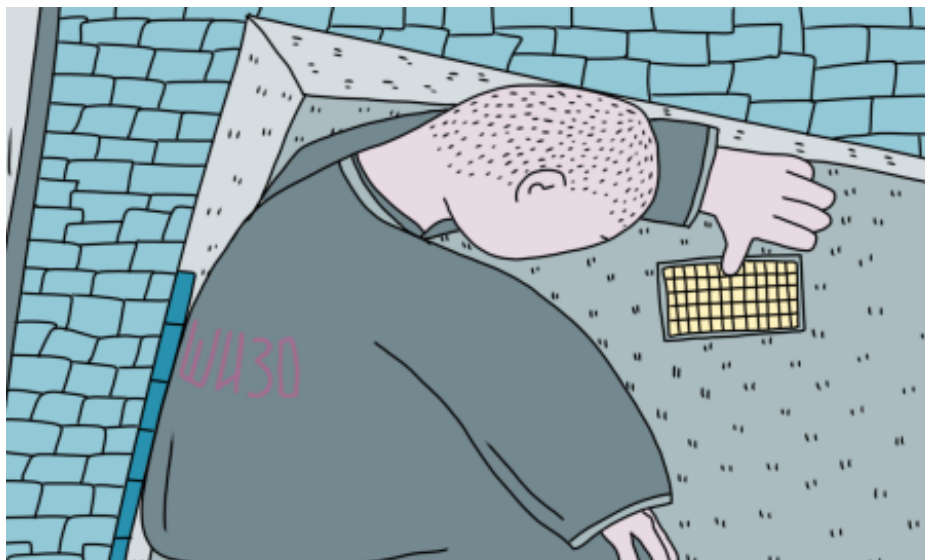
Antirasistisk Front deltar også på store merkedager som 1. mai og 8. mars. Vi arrangerer demonstrasjoner mot SIAN og andre rasistiske grupper. Da allierer vi oss med gode krefter i byen, som musikanter, for å overdøve SIAN sitt budskap. Vi fjerner nazipropaganda og erstatter med antirasistiske klistremerker. Vi advarer mot nazister i folk sine nabolag og hindrer nazireir å etablere seg ved at

Dramaelever fra Stavanger Katedralskole leser historiene til personene knyttet til snublesteiner.

vi demonstrerer. Slik blir folk oppmerksomme på aktiviteten. Da Alliansen skulle ha møte på sitt klubbhus i Sola, sperret vi veien opp til huset. Denne oppmerksomheten gjorde at lokalet ble kjøpt opp, og miljøet mistet sitt tilholdssted. Vi tar saker som gjelder nazisme inn for internasjonale domstoler. På hovedsida vår Antirasistisk Front, legger vi ut informasjon om hva vi står for og om våre aktiviteter.

Lysglimt

Hell within Hell

6.april 2022, som viser at det rett etter invasjonen kom antikrigsprotester fra hele Russland - og fra ulike miljøer, inkludert journalister, advokater, leger, kunstnere og forfattere, som sendte åpne protestbrev til myndighetene. OVD-info har dokumentasjon for hvordan Putinregimet blant annet bruker rettsvesenet for å knuse opposisjonen.

• Gro Standnes

Når vi opplever at palestinerne utsettes for regelrett folkemord, og at sivilbefolkningen og soldatene i Ukraina, Israel og Russland utsettes for enorme lidelser, gir det håp å tenke på at det finnes mennesker som uforvarende har havnet på hver sin side i konfliktene, og som likevel ser hverandre som medmennesker. De utsetter seg for livsfare, for slik opposisjon tas ikke nådig opp – verken i Russland eller Israel. Slike folk er veivisere til en fredeligere verden!

NRK-journalistene som dekker krigen på Gaza, skal sammen med andre journalister ha takk for at de trekker fram israelske opposisjonelle til bosettingene og den intense bombingene i Gaza. Tilsvarende gjøres ikke på langt nær i samme grad når det gjelder den russiske krigsopposisjonen. Dette er uheldig, for et blindt hat mot russere i sin alminnelighet er svært farlig i den spenningen som stadig utvikler seg mellom Norge og Russland på grunn av Ukrainakrigen.

Antikrigsprotester i Russland

Fra mange kilder framkommer det at russiske myndigheter innfører stadig strengere restriksjoner og sanksjoner mot krigsmotstandere i Russland. Nettstedet OVD-info meldte 23.oktober 2023 om 19.474 varetektsfengslinger og 806 kriminalsaker mot krigsdissidenter i Russland etter invasjonen av Ukraina i februar 2022. På samme nettsted fins også rapporten Nei til krig, datert 14.mars og

OVD-Info er ifølge britisk Wikipedia, en av Russlands største, menneskerettighetsorganisasjoner. - et uavhengig medieprosjekt som arbeider for å bekjempe politisk forfølgelse, blant annet av motstandere mot krigen i Ukraina. Under vignetten «Hell within Hell» bringer OVD-Info vitnemål om umenneskelige straffeforhold fra navngitte fanger, som soner for å ha deltatt i fredelige demonstrasjoner.

Les mer: <https://en.ovdinfo.org>

I Tidsskriftet Nordisk Østforum, bind 37 (2023) utgitt av Cappelen Damm i samarbeid med Norsk utenrikspolitisk institutt, presenterer Katrine Stevnhøj «seks typer antikrigsprotester i samtidens Russland: Masseprotester; enkeltpersonsprotester; kunstneriske og kulturelle protester; informationsaktivisme; sabotasje; og civil ulydighet.» Hun viser hvordan opposisjonelle endrer strategier i forhold til myndighetenes stadige innstramminger i ytringsfriheten.

Les mer: <https://tidsskriftet-nof.no/index.php/noros/article/view/5735>

Katrine Stevnhøj er forsker ved Universitetet i København. Foto: Universitetet i København

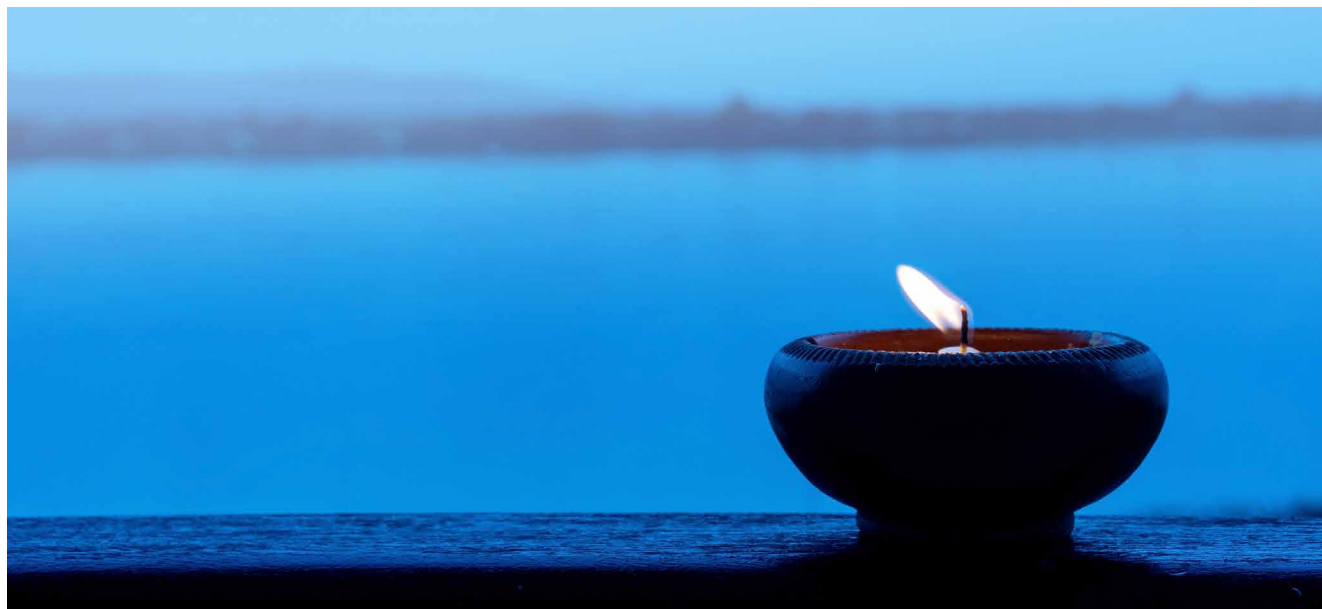

Antikrigsprotester i Israel

Yonatan Shapira var helikopterpilot for Israel. Sammen med 16 andre piloter nektet han for 20 år siden å være med å bombe Gaza. Han holdt appell foran 9000 demonstranter som deltok på Palestinakomiteens demonstrasjon foran Stortinget lørdag 4. november. «Som jøde og israeler kan jeg ikke sitte stille å se på at Israel – i mitt navn – begår et folkemord i Gaza», var hans begrunnelse for å delta. Han er ikke alene. De israelske etterlatte, som etter å ha mistet nære og kjære under Hamasangrep, og som likevel trygler omverdenen om å legge press på Israel for å få slutt på angrepene mot Gaza, viser stor medmenneskelighet. Sammen med alle andre israelere og jøder som taler palestinapolitikken midt imot, styrker de mulighetene for fred. Disse menneskene er verdens viktigste bolverk mot jødehatet, som staten Israel i år ut og år inn har nøret opp under.

Yonatan Shapira i samspill med Birgitte Grimstad på antikrigskonferansen i Oslo 4. november (Foto: Susanne Urban)

Stavanger-avdelingen feirer 75 års jubileum

• *Hilde Solberg*

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet i Stavanger har sitt utspring i en studiesirkel som behandlet «Kvinneproblemer i moderne tid». Som en avslutning leste vi «Kvinnen og den sorte fuglen» av Nini Roll Anker. Den gjorde et voldsomt inntrykk og vi skjønnte at her måtte noe gjøres. Men hvordan skulle vi arbeide for fred? For å få en orientering skrev vi til Internasjonal kvinneliga for fred og frihet i Oslo og fikk brosjyrer og den veiledning som vi ønsket. 9. juni 1947 kunne vi så holde vårt konstituerende møte. Aagot Thielesen Lund fra Oslo orienterte om Ligaen som internasjonal organisasjon. Omkring 40 - 50 var til stede.» (utdrag fra Kvinneligaens første protokoll). Lilly Hertel - Aas ble valgt til leder for avdelingen.

Stavanger avdelingen vokste raskt. På det første offentlige møtet kom 100 personer. Avdelingen var fra starten involvert i internasjonalt arbeid og blant annet en stor pådriver i flyktningarbeidet i Europahjelpen. De satset på dyktige forelesere som tok opp ulike sentrale krig/fred tema i tiden. Like fra oppstart var samarbeid med andre likesinnede organisasjoner prioritert, og kunst og kultur var sentralt. I 1948 arrangerte avdelingen blant annet festkveld med Haldis Moren Vesaas. Hun kom med utsagnet: «Kvinna er den einaste fredsgaranti som ikkje er prøvd. Det er unaturleg at ikkje kvinna skal vera med i dei store avgjerdslane»

Den 13. september 2023 inviterte Stavanger-avdelingen til jubileumsfeiring. På programmet sto musikk og allsang, taler, hilsener og selvsagt rom for gode samtaler. Servering av velkomstdrikk, middag og kake. Maten og praktisk hjelp ble levert av Frænd kafe og catering, KIA (Kristent interkulturelt arbeid) og deres nettverk. På Frænd jobber kvinner fra 24

Bildekolasj fra Stavanger-avdelingens 75-års jubileum, laget av Oda Holmeffjord

nasjonaliteter og her får de også norskopplæring som er nødvendig i arbeidslivet. Maten smakte utmerket.

Leder Hilde Solberg ga et kort «Historisk tilbakeblikk» og et innblikk i «IKFF's plassering internasjonalt». Samarbeid med andre organisasjoner har alltid vært sentralt i IKFF Stavanger. Derfor var det gledelig at mange av våre samarbeidspartnere deltok i feiringen. Blant gjestene var IKFF avdeling Sandnes, Antirasistisk Front, Kvekersamfunnet, Nei til atomvåpen, Kirkelig dialogsenter, FN-sambandet, Sanitetsforeningen, 8. marskomiteen, Ottar, Bike for Peace og Soroptimistene. Alle ble oppfordret til å gi en kort presentasjon av sin organisasjon.

Vi fikk svært gode tilbakemeldinger fra gjestene. Festen bidro til inspirasjon og styrke til å fortsette det viktige fredsarbeidet. Det ga også oss i Stavangeravdelingen inspirasjon og styrke til fortsatt innsats i fredsbyggingen.

Jubileumskveld for Sandnes IKFF

• Gro Eriksen

Studieringer og fredskultur på medlemsmøtene var typisk for Sandnes-avdeling. Slik åpnet Anne Berit Skeie, medlem av avdelingen og datter av tidligere IKFF-leder Ingeborg Lyche, da avdelingen feiret sitt 75-års jubileum på Skeianetunet fredag 10. november 2023.

Gro Eriksen ønsket velkommen og gjorde oppmerksom på at hun og søsteren, Ellen Sveri, hadde vært «medlemmer» siden starten gjennom sin mor (Johanne Skog Gripsrud)! De 8 inviterte gjestene ble så presentert, de fleste representanter for samarbeidspartnere gjennom mange år. Før middagen, Biff Stroganof med tilbehør, var det allsang: «Din tanke er fri.» Festkomiteen, Ellen Sværi, Aud Jakobsen, Kari Haugland og Ann Hocking, ønsket de 28 frammøtte velkommen med et glass alkoholfri vin i et festpyntet lokale.

Sandnes-avdelingen hadde sitt første ordinære møte 3. februar 1948. Anne Berit Skeie holdt en fin festtale om personer som har preget avdelingen i Sandnes. Johanne Lea, Rakel Lapin og Johanne Skog Gripsrud. Kontroverser har preget avdelingen, noe som kan ses på forandringer i antallet medlemmer, fra 100 personer det første året, før Norge ble medlem av NATO og kommunistredselen reduserte antallet til mellom 20 og 30. De siste årene har vi vært omkring 40 medlemmer.

En av gjestene våre, Ernst Schönborg, har lang tradisjon for å underholde med visesang på fredsarrangementer, sist på IKFFs 100-års jubileum i 2015. Sangene han valgte for kvelden, inviterte til deltakelse for oss alle: «Herr President», «Den ukjente soldaten» og «Mitt eget land».

Det var god tid til å prate sammen, og alle så ut som de fant gode samtalepartnere. Hilde Solberg hilste fra Stavanger-avdelingen, en avdeling vi har hatt mange samarbeidsprosjekter med siden starten. Penny Heymans gratulerte fra Bestemødre for Fred. IKFF-Sandnes deltar sammen med Bestemødrene med å dele ut løpesedler hver siste lørdag i måneden.

Audgunn Oltedal holder hilsningstalen. Anne Berit Skeie ved siden av, og som holdt jubileumstalen.

Lillian Aarek hilste fra Kvekersamfunnet i Stavanger. Samarbeidet med dem går tilbake til 1948. På 50-tallet tok vi sammen imot barn fra Østerrike og Tyskland – vi strakte ut hånda mot sivilbefolkningen i land som hadde vært våre «fiender» under krigen. Audgunn Oltedal hadde et fint sammendrag av arbeidet vårt, inspirert av vår lokale historiebok: «IKFF Rogaland, 40 år» fra 1988.

To av gjestene som var invitert, kunne ikke komme, men var dypt savnet; Representanten fra Sandnes bibliotek, Ole Petter Søbye og Steinar Eraker fra «Besteforeldrenes klimaaksjon» og «Nei til NATO». Disse representerer samarbeidspartnere vi har hatt mye å gjøre med de seineste årene.

Etter en liten pause ble det servert kaffe og kaker, og tid til flere samtaler om «laust og fast» før en ny allsang, «En gnist er tent» av Gerd Grønvold Saue. Dette er en sang vi ofte synger på medlemsmøtene. Vi har vårt eget sanghefte, og pianohjelp av Ellen Sværi. Klokka 22 takket Gro for frammøte og ønsket alle vel hjem med Gunnar Roaldkvams dikt «Matteus 17,20 (Di umulige). En påminning om at arbeidet vårt noen ganger virker umulig, MEN vi gir oss ikke!

Lous Lange-foredraget i Stavanger

• *Hilde Solberg*

Stavanger-avdelingen jobber for at Lous Lange-foredraget skal bli en fast årlig tradisjon i Stavanger. 5. desember 2023 er det tredje gang foredraget holdes i samme uke som utdelingen av Nobels Fredspris. Konseptet for arrangementet er at Christian Lous Lange hedres for sitt fredsarbeid med et foredrag med tema fred og en feiring av årets fredsprisvinner. Se vedlagt invitasjon. Dette arrangementet kan bli en flott møteplass for alle som ønsker fred og frihet.

Christian Lous Lange (1869-1938) født og oppvokst i Stavanger, var den første norske borger som ble tildelt Nobels fredspris. Han fikk den i 1921 for sitt livslange internasjonale fredsarbeid. Han er lite kjent, og omtalt som den ukjente Nobels fredsprisvinneren. Men de siste årene er det kommet fram mye ny spennende informasjon om Lous

Lange. IKFF mener at Stavanger burde gi ham den anerkjennelse og oppmerksomhet som han fortjener. Han var generalsekretær i Den interparlamentariske union (IPU) med hovedkvarteret i Belgia. Da første verdenskrig brøt ut, flyttet Lange hjem til Norge. Herfra holdt han kontakt med folkevalgte i de krigførende landene gjennom hele krigen. Lange støttet aktivt opprettelsen av Folkeforbundet som ble forløperen til FN, og var den norske utsending til den nye verdensorganisasjonen. Her advarte han mot farene for fascisme, nazisme og sjåvinistisk nasjonalisme.

«Fredens helter fortjener ikke en slik betegnelse fordi de har lyktes i å bygge en evigvarende fred, men på grunn av sin utrettelige innsats som 'trofaste voktere av menneskehetens høyeste interesser' .... En slik helt var Christian Lange.» Sitat The Nobel Peace Prize and the Laureates, Peter Lang 1994.

The invitation card features a dark blue background. At the top center is a black and white portrait of Lous Lange, framed by ornate, light-colored scrollwork. Below the portrait, the word "INVITASJON" is written in a gold, serif font. Underneath that, "Lous Lange foredraget 2023" is written in a larger, bold, gold serif font. At the bottom, the date and time "Tirsdag 5. desember 18.00–20.30" are written in a white sans-serif font, followed by the venue "Solvberget bibliotek & kulturhus, 1. etasje Møteplassen" in a smaller white sans-serif font.

Program for kvelden

- Foredrag «Vi MÅ snakke om fred» av seniorrådgiver Ingeborg Breines
- Sang og musikk av iranske kvinner
- Vi feirer Nobel fredsprisvinner Narges Mohammadi med kake
- Felles samtale om fred

Årets foredragsholder

- Seniorrådgiver for World Summit of Nobel Peace Laureates
- Director for Women and Culture of Peace i UNESCO
- President i Det internasjonale fredsbyrået 2009–2016
- Nestor innen norsk og internasjonal fredsbevegelse
- Forfatter av blant annet «Fredskultur, utopi eller sikkerhetspolitisk alternativ?»

Årets fredsprisvinner

Iranske Narges Mohammadi er en menneskerettighetsaktivist. Hun ble tildelt Nobels fredspris i 2023 for sitt arbeid mot kvinneundertrykkelse og kampen for menneskerettigheter.

Arrangementet er gratis og åpnet for alle

Arrangør: Internasjonal kvinneliga for Fred og frihet, Avdeling Stavanger

Bredt samarbeid om Fredsuka i Tromsø 21. - 26. september

• *Bi Haavind*

Fredsuka i Tromsø ble arrangert i tilknytning til den internasjonale FN-dagen for fred den 21. september, og FNs internasjonale dag for totalforbud mot atomvåpen den 26. september. Fredsukas formål er å bidra til økt kunnskap og engasjement i atomvåpensaken, med et fokus på nordområdene og avspenningspolitikk i nord. Dette er en videreføring av uka *Tromsø mot atomvåpen* i 2022, der IKFF var en sentral aktør. Fredsuka 2023 besto av følgende program:

- 21. sep. - FNs internasjonale fredsdag: Internasjonalt seminar – NORGE MELLOM STORMAKTENE – DIALOG ELLER KONFRONTASJON. Samarbeid med Internasjonalt seminar og FN-sambandet.
- 23. sep.: Felles torgarrangement. 11 appeller, hvorav 5 var ungdomsorganisasjoner. Kunstneriske fredsinnslag: Musikk, utstilling og dans. Kaffe og pepperkaker.
- 24. sep.: Fredsvandring på Fløya, starten på bygging av Fredsvarden.
- 24. sep.: Ungdomsseminar på Tvibit.
- 24. sep.: Filmen *Flukt på Verdensteatret*.
- 26. sep. - FNs internasjonale dag for totalforbud mot atomvåpen: Kveldsseminar NORGE OG ATOMVÅPENMAKTENE. Om videre arbeid nasjonalt og lokalt for atomvåpenrustning og oppfølging av Kommunestyrets vedtak i 2019 om støtte til FNs atomvåpenforbud.
- Uke 39: FN-sambandet arrangerte skoleseminarer på videregående skoler.

Fredsuka er basert på et tverrpolitisk samarbeid, og var støttet av 20 organisasjoner: Besteforeldrenes klimaaksjon, Changemaker, FN-sambandet, Fritt ord, Grønn ungdom, Internasjonal kvinneliga for fred og frihet, Internasjonalt seminar, Natur og ungdom,

Nei til atomdrevne militærfartøy i Tromsø, Nei til atomvåpen, Norske leger mot atomvåpen, Redd barna, Rødt, Rød ungdom, Senterungdommen i Tromsø, Tromsø AP, Tromsø AUF, Tromsø MDG, Tromsø SV, Tromsø SU. IKFF ga økonomisk støtte til Fredsuka gjennom midler fra Utenriksdepartementets post for arbeid mot atomvåpen, og flere av medlemmene var aktive i arrangementskomiteen.

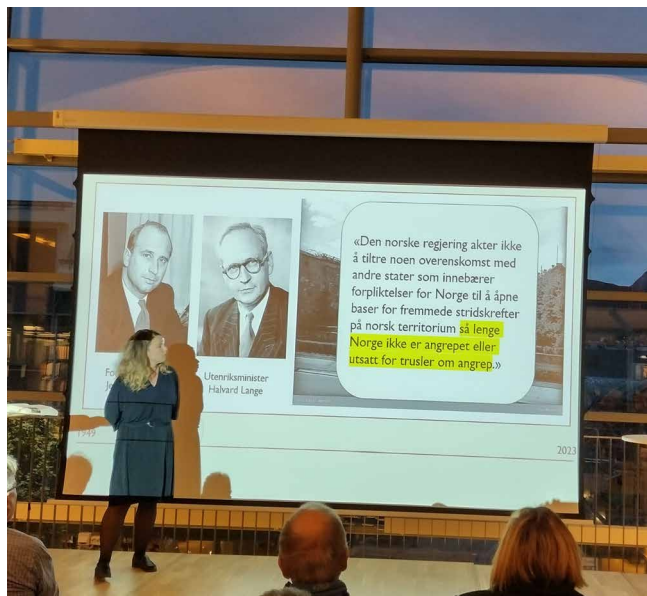
Fredsuka vil videreføre det brede samarbeidet om fred, avspenning og mot atomvåpen i 2024.

FNs internasjonale dag for fred

I samarbeid med Internasjonalt seminar i Tromsø og FN-sambandet var det seminar om NORGE MELLOM STORMAKTENE – DIALOG ELLER KONFRONTASJON. Med Arild Moe fra Fridjof Nansens institutt og Ingeborg Bjur fra Institutt fjor forsvarsstudier. Arild Moe snakket om mulighetene som fortsatt ligger i samarbeid i Arktis innen forskning og utvikling. Ingeborg Bjur framla historien til Norges avspenningspolitikk og synet på utenlandske militærbaser helt fra Norge ble NATO-medlem i 1949, med forsvarsminister Jens Christian Hauge og utenriksminister Hallvard Lange. Dette ligger fortsatt fast som en pilar i norsk sikkerhetspolitikk. Synet på hva som skal være beroligelse og avspenning overfor Sovjetunionen og seinere Russland har likevel beveget seg, gjennom «avskrekking og kalibrering», mellom «avskrekking og avspenning» på 60- og 70-tallet, «avspenning og sikkerhet i fellesskap» med Russland på 90-tallet etter murens fall, til «krisehåndtering» i dagens situasjon,

utløst av Russlands angrep på Ukraina. Det er nå en svært usikker situasjon, hvordan skal vi håndtere en krise utløst i et annet geografisk område, og hva er egentlig strategien til de to atomvåpenmaktene USA og Russland som opererer her nord? Russland er vår nabo, USA er vår allierte. Hva er perspektivet på norsk sikkerhetspolitikk nå?

Fredsukas torgarrangement

Det var kunstneriske innslag av Fredsdepartementet, kunstutstillingen Fredstralla og dansere fra danselinja på Kongsbakken videregående skole. Det var appeller fra Redd barna, Natur og ungdom, AUF, Sosialistisk ungdom, Grønn ungdom, Besteforeldrenes klimaaksjon, Leger mot atomvåpen, Rødt, MDG, SV, og Changemaker. Danselinja fra Kongsbakken videregående skole hadde laget egen dans for innsamlingsaksjonen til Redd Barna til barn i krig.

Fredsdepartementet med Ingvild Austgulen og Ove Haukenes framførte musikalsk fredsslam om atomubåter i fjæra og den manglende fredspolitikken – hva om vi hadde et fredsdepartement?

Bygging av Fredsvarde

Under Fredsuka startet bygginga av Fredsvarden på Fløya, med utsikt over Tromsø. Benoni Brox Krane legger siste hånd på Fredsvardens første trinn. Vi vil gå videre med å bygge opp fredsvarden som symbol på Fredsbyen Tromsø, og nedrustning av atomvåpen.

Ungdommen var med i Fredsuka

Flere ungdomsorganisasjoner, blant annet Isak Brox Krane fra Natur og ungdom, hadde appeller på torget. Ungdom arrangerte eget fredsseminar på ungdomshuset Tvibit – etterpå hengte de opp fredsbudskap rundt i byen.

Seminar om FNs totalforbud mot atomvåpen

På seminaret på FNs internasjonale dag for totalforbud mot atomvåpen den 26. september, presenterte forsker og tidligere diplomat Torgeir Fjærtøft dagens spente situasjon med manglende dialog og fare for eskalering i nord – og vegen videre – hvordan reduserer vi faren for atomkrig, og hva må Norge gjøre nå?

Hva kan skje i Tromsø?

Erik Martiniussen fra Leger mot atomvåpen presenterte rapporten om hva som vil skje hvis en slapp en atombombe over fire norske byer. Rapporten omfatter også Trondheim, Bergen og Oslo.

Atomvåpen er også lokalpolitikk!

Viljar Hanssen fra Tromsø AP tok opp hva Tromsø kan engasjere seg i, og viste til at Tromsø kommunestyre har vedtatt å støtte FNs vedtak om å forby atomvåpen. Hvordan kan dette følges opp? Håkon Elvenes, leder i organisasjonen Nei til atombombing i Tromsø, tok opp sikkerhetsfaren i fredstid og krigstid knyttet til at Tromsø havn brukes til amerikanske ubåter. Forsvarskommisjonen foreslår bl.a. i punkt 16.3.3. i NOU 2023:14 at ”kapasiteten til å ta imot allierte ubåter må økes, enten ved at Olavsvern omgjøres til å ta imot større ubåter, eller ved at Håkonsvern ved Bergen utvides.” Hva betyr det at Tromsø er havn for amerikanske ubåter som kan være utstyrt med atomvåpen?

Kystfisker Paul Jensen tok opp det fiskeripolitiske samarbeidet med Russland som avgjørende viktig for å forvalte den arktiske torskestammen. Avtalen om delelinjen i Barentshavet og de årlige fiskeriforhandlingene, som også inkluderer forskningssamarbeid, er viktig for det langsiktige politiske fredsarbeidet i nordområdene. Anna Margrete Flåm, som sitter på stolen foran, fortalte om atomvåpenkampen på 80-tallet, da de fikk Troms fylkesting til å vedta Troms som atomvåpenfri sone. Tromsø gjorde liknende vedtak etter besøk av Hiroshimas ordfører, Tadatoshi Akiba i 2006.

Fredsuka i Tromsø har sin egen logo, og vi serverte kaffe og hjemmelagde pepperkaker med fredssymbolet på alle arrangementene! Kaffe og kaker er viktig fredsarbeid!

Usmakelige pepperkaker

• Gro Standnes

Nettstedet Forsvarets forum oppfordret 11. november 2023 leserne til å delta i årets pepperkakekonkurranse. Det eneste kravet for å delta er at pepperkakekonstruksjonen har et militært tema «alt fra fregatter og kaserner til en pepperkakestridsvogn» Som inspirasjonskilde bringer de bidrag fra tidligere år - et eksempel er stridsvognen Leopard 2A4, som ble innsendt av en skoleelev i 2021.

På Fredsuka i Tromsø i høst ble det servert småkaker med fredssymbolet - et langt bedre og mer framtidsetta julekosalternativ enn det Forsvarets forum anbefaler

Forsvarets forum synes tydeligvis stridsvogner er så deilige, at kopier bør serveres til kaffen! Foto: Samuel Zwygart, 2021

Under Fredsuka i Tromsø ble det servert fredskaker - en fristende og smakfull ide

Regionalt WILPF-møte for europeiske seksjoner

• Kari Nes

Fra 29. september til 1. oktober møttes medlemmer av WILPFs europeiske seksjoner i Budapest, det første fysiske møtet for WILPF-seksjoner i Europa på fire år. De seksjonene som var representert, var Østerrike, Italia, Sverige, Danmark, Finland, Norge, Spania, Storbritannia, Tyskland og Sveits, og dessuten noen internasjonale medlemmer fra andre land. Fra det norske styret deltok Kari Nes, Liss Schanke og Berit Aasen; det er disse tre som utgjør IKFFs internasjonale utvalg. I Ungarn er det ingen WILPF-seksjon, men ungarske fredsaktivister var et engasjert vertskap for oss. Sylvie Ndongmo, vår internasjonale president, var også til stede, i tillegg til ansatte fra WILPF, se gruppebilde.

I forberedelsesarbeidet i det europeiske nettverket hadde vi delt på ansvar for å innlede om ulike temaer fra det internasjonale arbeidsprogrammet. I løpet av tre dagers innlegg og diskusjoner lærte vi av hverandre, blant annet gjennom å dele vellykkede initiativer og utfordringer, og gjennom å drøfte hva vi kan gjøre framover (ta kontakt hvis du vil høre mer). Dette tror vi bidrar til styrket regionalt samarbeid og solidaritet.

Medlemmene diskuterte en felles uttalelse om at det haster med å avslutte krigen mot Ukraina ved hjelp av ikke-voldelige midler, og vi støttet en solidaritetsmelding til armenske kvinneaktivister om eksplosjonen av vold og fordrivelse i Nagorno-Karabakh (dette var ei uke før krigen mellom Israel og Hamas begynte).

To «små» bøker til ettertanke

• Gro Standnes

Bøkene jeg omtaler er «små», fordi de bare er på litt over 140 sider. Likevel kan de være en kilde til menneskelig og politisk innsikt, som så sårt trengs i vår tid.

Liv Mørland

FRIHET KOSTER

Solum Bokvennen, 2023

Bokas undertittel er «Fortellinger om krig, diskriminering og veier til frihet». Den gjengir fjorten fortellinger fra kvinner og menn fra Palestina, Irak, Sudan, Syria, Ukraina, Midtøsten, Kurdistan og Norge.

Gjennom dette knippet av fortellinger viser pedagogen Liv Mørland at «frihet kan være være mye forskjellig» - at frihet er «fravær av krigens grusomheter, frykt og angst, forfølgelse, fengsling og tortur, rusmisbruk og selvmordsforsøk».

Boka avsluttes med en rekke temaer til refleksjon og samtale - som leder tankene inn på både det å leve og håndtere traumer, diskriminering og undertrykking. Hovedbudskapet er brennende aktuelt: Mellommenneskelige murer kan brytes ned gjennom evnen til å lytte til hverandre på langs og på tvers.

Svein Skotheim

SMÅ FLAGG

Uavhengig utgivelse i papir og som e-bok

Boka har egen nettside: <https://www.smaaflagg.no>

Historikeren, Svein Skotheim, skriver i takkekapitlet til slutt i boka at den «er skrevet for unge voksne, særlig for unge menn som er fascinert av krig.» Jeg vil påstå at forfatteren har inntatt et for beskjedent ambisjonsnivå.

Boka er så godt skrevet og redigert, at den bør være en obligatorisk grunnbok for oss alle - ikke minst aksjonærer i våpenindustrien og de som tar beslutninger i nasjonalforsamlinger, regjeringer og militærallianser verden rundt - det være seg demokratisk valgte og diktatorer!

Boka er en sammenhengende advarsel mot krig. Fordi krigens ultimate galskap skaper hat og moralsk forfall som i seg selv er en trussel mot menneskeheten. Den motiverer sterkt til fredsarbeid!

Landsmøtet 2024

IKFFs landsmøte 2024 avholdes 12. - 14. april 2024 i Sandnes, Rogaland. Landsmøtet åpner fredag kveld, og lørdag legges det opp til et større åpent møte med et spennende program. Landsmøtet avsluttes søndag 14. april.

Forslag til saker og uttalelser må være kommet inn senest 6 uker før landsmøtet - det vi si 1.mars 2024. Forslag sendes til IKFFs landsstyre ikff@ikff.no.

Innkalling med program sendes ut i februar og sakspapirer legges ut på hjemmesiden.

Valgkomite for landsmøtet 2024:

Eli Hammer Eide, Innlandet,
e-post: elihammereide@gmail.com

Torill Heilevang, Innlandet,
e-post: torillvang@gmail.com

Arnny Floden, Oslo-Viken,
e-post: arnnyf@gmail.com

Utsendelse av Fred og Frihet i papirversjon

Vi har hatt en del henvendelser om å få tilsendt *Fred og Frihet* i papirversjon i stedet for elektronisk. Dette gjelder særlig det årlige temanummeret. Vi har derfor drøftet muligheten av en abonnementsordning.

Grunnen til at *Fred og Frihet* primært sendes ut elektronisk, har med kostnader å gjøre. Ikke alle medlemmene våre har elektronisk tilgang. Derfor har vi gjort unntak for dem og sender det i papirversjon.

IKFF som utgiver av *Fred og Frihet* er ingen rik organisasjon. Det koster å trykke papir og porto er blitt dyrere. I tillegg vil en abonnementsordning innebære merarbeid. Vi har ingen ansatte på kontoret, alt arbeid som utføres, gjøres gratis.

Saken har vært behandlet i landsstyret for IKFF som har kommet fram til at vi ikke innfører en abonnementsordning.

I stedet vil vi oppfordre alle som mottar/ønsker å motta papirformen å gi en frivilling sum til IKFF.

Dersom du vil gi en slik gave, koster - til orientering - trykking og porto 100 kroner per eksemplar vi sender ut. Gaven kan sendes til IKFF bankkonto 1254 62 53048 eller Vipps #538306. I begge tilfelle er det viktig at du merker innbetalingen «FF på papir» + navn og gateadresse som bladet skal sendes til.

MEDLEMSKONTINGENT

Vi minner om kontingenten for 2023. Det er nå også mulig å betale kontingenten for 2024. Bare husk å oppgi hvilket år betalingen gjelder for. Kontingenten per år er 500 kroner eller 300 kroner, medlemmene velger selv. Vi setter stor pris på pengegaver. Gaver over 500 kroner kan trekkes fra skatten. Husk å oppgi hva innbetalingen gjelder. Pengene gir mulighet for aktiviteter og synliggjøring av IKFF. Kontonummeret er: WILPF Norge 1254 62 53048

LOKALAVDELINGER OG KONTAKTER

Bergen/Hordaland: Aase Møller-Hansen, epost: frederveien@gmail.com
Innlandet: Kari Nes, epost: kar-nes@online.no
Oslo/Viken: Elisabeth Koren, epost: eakoren@hotmail.com
Sandnes: Ingegerd Austbø, epost: ingegera@online.no
Stavanger: Hilde Solberg, epost: solberghilde@outlook.com
Trondheim: Berit Rusten, epost: beritrusten@gmail.com

BLI MEDLEM AV IKFF

Ønsker du å bli medlem, send oss ditt navn, postadresse og epostadresse på epost: ikff@ikff.no eller per brev til Majorstuveien 39, 0367 Oslo.

FRED OG FRIHET

Fred og Frihet utgis av WILPF Norge / Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF)

Redaksjon for nr 4/2023

Ellen Elster, Yennie Bredin, Elin Fossen, Audgunn Oltedal, Gro Standnes.

Lokalredaksjon i Stavanger: Hilde Solberg, Jorunn Karin Berg, Synneva Eidsheim, Anndi Lomeland Jakobsen, Hanne Kjersti Knutsen

Layout

Ida Nygaard

Korrektur

Gro Standnes

Redaksjonen avsluttet: 22. november 2023

Fred og Frihet er også å finne på våre nettsider www.ikff.no

Kontakt

Majorstuveien 39
0367 Oslo, Norge
ikff@ikff.no

Organisasjonsnummer

983 794 815

Kontonummer

WILPF Norge
1254 62 53048

